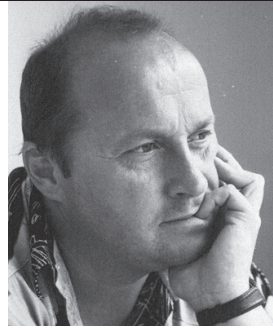

Milan Vincetič

Martina Soldo: *Potapljač*.

Ljubljana: KUD Apokalipsa, 2009.

V pesniškem prvencu Martine Soldo s pomenljivim naslovom *Potapljač*, posvečenem njeni preminuli sestri Tatjani (1962–1992), tudi pesnici, v katere posthumno izdani zbirki *Jezik razžarjenih trav* (2005) prebiramo, “da se je intenzivno posvečala ustvarjanju lastnega sveta bogatih medčloveških odnosov”, se avtorica “potaplja” v globine medčloveških odnosov, misterij smrti, med razbitine ali naplavine živega ter “razdalje med krikom in odmevom”. Ali kot zapiše v eni izmed pesmi v prozi z naslovom *Notranja resnica*: “Namesto zazidanih vrat, rešetak, jeklenih sten, razdalja med krikom in odmevom. / Z glasom, ki drhteč zapušča grlo, se vrača k sebi rešeno in ujet, sporočilo skrajnega pomena, kot / vsakdanja pošta izginulega naslovnika. / In stisko, v drobnem intervalu podvojeno, s pečatom neprehodne snovi žigosa modrina svoda, / razpetega med samogovore. / Tudi podlago drugačnega razpleta zaznavam v sebi. / Nekdo prestreže let mrmranja čez svetove. / Razumevanje poveže glas z izvirom obnemelosti. / Odprla so se tiha vrata, tam nekje. / Vstopilo skoznje je samo v temi občuteno”.

Martina Soldo po notranjem nareku, torej z intuitivno lirizirano prozno govorico, ponekod tudi rahlo ritmizirano, predvsem z interpunkcijo (vejičami), niza ekspresivne podobe, s katerimi reflektira predvsem občutenja samote, spominske reminiscence ter izgubo sestre, po katero se v vlogi potapljača potaplja pod plime in oseke nedoumljivih ontoloških vprašanj. Ali kot pravi v zgoraj navedeni pesmi: stoji pred vrati, skozi katere bo “vstopilo sporočilo skrajnega pomena samo v temi občuteno”. Prav zato preveva njene subtilne zapise atmosfera ujetosti, zaprtosti in brezizhodnosti, kot da se je uškoljčila “sredi otoka opustelih mrež in izseljenega sonca”, torej v praznini, v kateri je “moje izgnanstvo svoboda sprejemanja”. In prav v teh (lastnih, izžetih) pokrajinah, ki zelo dišijo po morju, obenem pa tudi odsotnosti vsega, se pesnica prepušča tokovom in valovom

zavedanja “pravičnosti in bridkega odrekanja v neznosnem trenutku, ko se razgaljeni in ranjenih stopal podajamo na popotništvo ob-žalovanja, ki vselej more stigmatizirati naš odnos drugim” (Primož Repar). Ali kot pravi pesnica v pesmi *Odpoved*: “Ostati sam z nepopolnostjo. Z obiljem druge vrste, s slaščicami za neprebojnim steklom. Na pravi strani prozornih sanj, napačna usta. / Beseda, izgovorjena v vodi.”

Njene besede v resnici delujejo kot mehurčki v vodi. Mnogokrat premolknejo, še večkrat potrknejo druga ob drugo, nazadnje pa se izgubijo kot “bežni znaki iz sanj”. Pravzaprav so iz plazme spominov, ki je eno samo “izginjanje naproti drugemu”. Ki je blizu kovičevskemu *Južnemu otoku*, ki ga od- ali razkriva mi(s)tični Potapljač, o katerem pesnica pravi: “Svetlo zeleni otok pod gladino. Nikomur izdana radost skritega neba. Za bitja, ki spolzijo med prsti mrež drugam, breztežna, rešena. / Tokovi izdihujejo mehurčke z obrisi v globinah pozabljene pisave sveč. Plavut zaplapola, se potopi, oplazi svojo sled v spominu drugega. / Iz jeklenke zahrope zrak, mavrični kolobar odskoči, kot v začudenju. Nekdo prenaša na hrbtu odmerjen čas, pripet na stekleničko odteklega življenja. / Gib ne doseže hitrosti jat, v smaragdnom loku razpršenih iker”. Potapljač Martine Soldo tako zamahuje med ribje svetove, med pravljice, v katerih “golota bo prekrila goloto /.../ do konca, do zadnje spremembe brez truda oživljenega”, kjer ga čakajo *vtinci* in *izmiki* ter seveda “najdaljša negibnost, ki mine(va)”. Svet, ki se mu razpira, je seveda prvoosebni (pesničin), obrazi in dnevi, ki jih srečuje, so kot “pladenj, sladkosti dneva na predpražniku”, ki pa se vedno znova prekipi v “vedro brez ulova”. Vse je torej prepuščeno neusmiljenemu toku vračanja k imperativu končnosti, k “iztrganim stranem po zacelitev”, kot pravi v pesmi *Doktor Živago*, k stranem, ki se na koncu sestavijo v nedokončan potapljaški dnevnik, napolnjen s hrepenenji, neizživetostjo ter “darovi izhlapevanja”.

So ti darovi skriti med *oblaki* ali *jatami* ali zgolj privid, podoben “zlogu, prepolovljenem v snu”? Res je: prav sen – kot preja spanca – so vode, v katerih lebdi (njen) potapljač kot *reprodukcija* negativa na fotoplošči, ki se izvije v pesničinem okularju kot eno samo stremljenje: “Pod tvojo budnostjo lebdi oblak, puhasta sled v zabrisu nečesa drugega. Snov pravih sanj, oddaljena, neraziskana. Kakor podoba, ki je razdala svoje poteze svetu in izginila. /.../ Oblak se pod teboj upogne v zibelko. V soju repatice iztrgan zaporedju dni, obris zatišja. Na tvojem obrazu, razkropljenost mnogih, zbranost puščavnika”. Med nebom in oblakom kot metaforo temeljne ontološko-teološke paradigme so torej zgolj odslikave realnosti, ki jo registriramo s čutili ter razumom, tukaj, “na lačni strani stekla, zunaj pogojev in možnosti, (pa) pripadam(o) senci izbranega”. Ki

je “podarjeno in vzeto, plavajoča krožnička nepredstavljljive tehtnice”, libele, ki predstavlja večno hamletovsko dilemo, ki se oglašča v tej zbirki kot “naključje, spregledati ali ne”. Tudi skozi (potapljačevo/pesničino) podvodno masko se ukrivi svet, “odriv s pomola (pa) zašumi iz školjke kot prisluh spomina”. Potapljač, alias prvoosebni lirski subjekt, se vse bolj zaveda(ta), “da le s potopom skriti gib pritegne molk ostanka k sebi, da te spet razveže”, da te osvobodi ali dvigne na površje po nov vdih, ki je potreben, da si upaš še globlje. Človek torej ostaja slepi vrvohodec nad prepadom, ki na dnu čuva “zaklad, ki ga obda nedotakljiva sluznica”. Ki nas dela čakajoče, načakane ter neučakane. Ali kot pravi pesnica v pesmi *Filozofija*: “Voda in ogenj, v ozračju razkropljena zrnca duše, čas kot ukrivljena posoda čakanja. /.../ Med obrvmi rešuje guba izgubljeno, pozablja jezik abecedo čudeža, spoznanje jutra, da za resnico nekому ni vseeno”. Kajti: “Tudi prostor, prezasičen z močjo predvidljivega, svet doživete odvečnosti, ostaja morda samo kapljica.”

Zato mu/ji ne preostane nič drugega kot lastno “izgnanstvo, ki je svoboda sprejemanja”. Izgnanstvo, “prepognjeno v papirnato ladjico, z nejasnim zaupanjem odplavljeno”, kot zapiše v pesmi *K Tebi*. Potapljač proti koncu zbirke ponikne, bolje rečeno, se preobrazi v pesnico in Nagovorjeno (njeno preminulo sestro, op. p.) “pretiho klicano, v vrtincih neulovljivo”, njegova navzočnost pa prinika zgolj kot “dlan, v tujem rajju izgubljena”, v katerem “v odsotnosti obeh se pozibava, nepretrgana ljubezen, v tvoje naročje, najdlje iskana”. Da na koncu izgori kot “prihodnosti zaupan šepet ostanka”.

Potapljač Martine Soldo je premišljeno grajena knjiga, ki jo krasi subtilna, a trpka govorica, prepletana z dokaj svežimi podobami, ki jih črpa tudi iz filozofskega instrumentarija. Posamezne pesmi delujejo kot občutene prozno-lirske refleksije, v katerih se uglašujeta tako “klokot korakov kot nenadoma utihli zvon”; lirika, ki bo brez dvoma opazno (za)plivkala na gladini sodobnih slovenskih pesniških voda.